

Ipopotamulu africanu.

(Naturalu-istoricu.)

Un soiu (species) din genulu Ipopotamiloru, ce se mai afla viëndu, e Ipopotamulu africanu (Hippopotamus amphibius, Nilpferd, Vizlo, l'Ippopotamo africanu), celu mai difformu, si mai disproporiunatu in privintia constitutiunii trupesci, nu numai intre animalele ordinului seu „Multungele“ ci si in tota clasa „Animaliloru sugatorie“ de pre uscatu; numitu si Calu, seu Bou de apa, care numiri nu se vede a si le fi imprumutatu dela forma sa esterna, cu carea l'a invescutu Natura, ci mai multu dela glasulu seu tonulu seu, carele e ceva mediu intre latratu, si rinchezatu. Lungimea lui e de 13—17, 'naltimea de 7 si latimea seu grosimea de 15'; candu e deplinu crescutu apasa preste 3000 de ponti, si numai pielea singura e de ajunsu spre a incarca 4 camile. Colorea i-négra-suria. Se nutresce cu radecine, cu plante de apa, ér' mai alesu cu seminare, in care — visitandule noptea — face adeseori mare dauna.

Odinora se aflá prin totu Egiptulu, pe lenga fabulosulu riu al Nilului; ér' acum — impucinanduse acestu genu, cine scie, pote prin sterpire din partea locuitoriloru — numai in partea superioara a Egiptului mai vieza, precum si in partile Africei de a. si m. d. pe lenga riuurile Senegal, Gambia, si Zaire. Tota diu'a petrece in riu, seu dorme pe tiermure in trestia la sore, tavelitu in mocirla. Se afla pe unele locuri ciredi intregi câte din 50 capete statorie, pe lenga tota ponderositatea trupului celui monstruosu innota forte bine lasandusi numai vervulu nasului a fora din apa; tragunduse a uniori cu totul in apa, petrece pe fundulu ei mai indelungatu, ce se cam templa in tempu de periclu, si scotindusi uneori cu asta ocaziune flitulu din apa,

ca se resulle intr'atata pufaiasca, catu se aude din insemnata departare. In privintia intielesuale sunt tare hebeci, si in privintia miscarei netângi. Omeniloru nu sunt periculosi nesumutiati, éra de cumva se inquietéza, seu chiaru se vatama, atunci se turbura forte, si devinu infricosiati, pe cum mai in diosu se va vedé.

Intru venarea loru, carea se templa prin mai multe puscature, locuitorii intrebuescu mare cautuine. Ei se apropia de Ipopotamu cu luntrele, candu acesta se afla dormindu, tavalitu in mocirla pe tiermurele trestiosu, padindu u mare linisce, ca el altr'minte semtindui, de locu sare in riu, se corlesca, si innotendu pe subt apa, se face nevedutu. Si fiindca pielea lui atátu e de grosa, catu glontiulu de feru numai abia, si in unele parti, o pote strabate; se templa adeseori, catu mai multi Venetori deodata descarcândusi puscele in trensulu, se primesca glontiele numai ca nescce aruncatori de petri, si incredintianduse undeloru se scape nevetamatu dinaintea nemiciloru sei. Altadata vedinduse strimtoratu, desperatu de scapare, se arunca asupra Venatoriloru, prinde cu gura cinulu (cimba) lu-restorna, si apucandu cu dintii cei tari si ageri, pe cate unu venatoriu, a caruia ultima ora a sunatu, lu-sfasia si lu face mancare pesciloru. De unde se vede ca la intreprinderea unui asemine venatu se cere un curagiu desclinitu; si forte pucini s'ar incumetá a se espune pericului deca successulu bunu al acestei intreprinderi, nu s'ar incununa cu nescari interese pe 'nsemnate.

In Nubia acesti cutediatori forméza u anumita clase de omeni. Interesulu ce i-indémna la eroica intreprindere stá intr'acea: càci carnea, unsorea lui in catime insemnata, si limba (césta afumata) se indebue spre hrana; pielea cea grosa, si vertosa spre multe lucruri folositorie, pr. intr'altele se taia

dintr'ensa cate 500 de garbace; er' dintii cei ade-seori cate de 2' in lungime spre gatirea multoru scule de galanteria, intocma ca dintii de Elefante, de câtu carii sunt mai albi, mai vertosi, mai fini, si mai desi in părțile sale constitutive. —

(Va urma.)

Lilia culmilor.*)

(Narratiune istorica.)

Dupo Paulicoviciu.

I.

Pucîne vali, campii si dëluri sunt in patria nôstra, pre a caror larg orison nu se ar fi intemplat cutare eveniment faimos, glorios sêu infioratoriu; o Drama a carei role se nu se fie incununat cu dafin de bucuria, sêu cu suspine si lacrimi funeste; pucîna romanitia ni 'ndulcesce vederea, a carei frageda radecina n'ar fi fost applicata cu sange de om; si cine scie? ôre petricelele de vent leganate nu sunt atomii si ruinele unei forteterminate resipite?!...

Oh! de ar poté cuvinta remâsitiile, cate eventimente mârsetie ni ar istorisi, cata gloria si virtute ni ar descurca care pen' in dilele nôstre jace ascunsa in peptul intunerecului ca si schintêa in mediul creminei.

Veniti dar cu mine! nu la ripele Siaului, sêu in singuretatea Mohaciului; ci imprumutand aripele vulturilor, se sboram preste sies la alpii Maramuresiului, cari cu mandria si innaltia fruntea cârunta catra patria spiritelor divine. Veniti! dic, si aici voiu desfasiura batalia culmilor, spre acui amintire eterna se redic fruntisii doi munti cu plete neuose, ca nisce pompose altare in gradîna firei, spre girlanda nevesceditoria a gloriei sële.

Eden pamentesc sunt ei, unde asia aprôpe si luminos straluce sôrele, unde e patria dieitatiei, virtutei si gloriei; de unde asia curat — ca spirite angeresci ne surrid miriadele stelelor, ca si cand ar voi a conversa cu fii omenimei; unde domnesce eterna Aurora si murgit; unde abia scapeta luna argintia, si éta sôrele auriu se vansolesce a attinge corona alpilor.

Déca privim d'in culmi catra póla muntilor; vedem o adencime crancena cascandu-si gura void se ne nece ca pre nisce Abironi. —

Alpii jac alinati fora cuvint, ér vatea in bratiul lor repausa ca baiatul in leganul sêu.

Inse unde retacim? ca aici nici urma de om nu se vede; cine va joca rola Vedeniei? ursii, sierpii, smeii, cerbii cei sprinteni, vulpile sêu turturelele?.....

O campana ne patrunde urechile cu melodîa-si doliôsa; un turn rosii se innaltia sprinten p'intre locuintiele umilite; si precand intunecôsa negura aburêsa — d'in nainte sôrelui — nu putem destul a admira deliciile Naturei, si inclinându-ne adoram pre al ei gratios Creatóre.

Acest loc e Borsa, si anul 1717, ér Imperatul care siede pre Tronul Ungariei se numesce Carol III.

D'in o beserică 'ngustă se 'nbulesc ca albinele d'in cosiu — bărbați gracili, si muieri istetic; — semnul invingerei (crucea) purcede ca un calaus divin, si dupo densul un Preot cu plete aternatorie pre lâtimea umerilor, urmarit de o multime religiôsa, care cantă imnul agoniei. Toti sunt voiosi; in ochii tuturor vedem lucind doi lucéferi ca nisce semne de triumf. In manile-si virtose duc cruci, icône si stéguri in loc de securi si busdugane; dupo densii intr'o departare de dõe stadie dierim o turmă de betrane, neveste si feciôre nevinovate, ornate in costum strabun nationale; d'in nainte si d'in drept incinse cu câtrintie vârgate, pre capule lucesc ciucuri de bumbac suflati cu aur, si cunune purpurie tiesute d'in celea mai superbe flori muntene; — of! dar se le vedeti nurii de diumetate descoperiti, se vedeti acei doi alpi ferbinti cum se redic ca doi sori pre ceriul serin, si cum se asiédia ca dõe comete; se vedeti grumadiul cel de lebada cât de mistic e 'nfrumsetiat cu mârgele aurie, taleri si santi orientali; se vedeti fisionomia lor invescutâ cu cele mai suavi si delicate colori, cu celea mai amasonice lineamente, intr'atata: cat cea mai voluptuôsa Dină inco bucuros ar schimba cu densele figura.

Dar in numerul acestor frumose dierim pre frumôsa frumôselor, incinsa cu catrintie de materia mai fină decat celealalte; — punuarii i sunt chin-disiti cu flori rosii, galbene, si venete; ér alabastrul bratielor si al sinului abia se poté destinge de albimea vestmintelor, numai intr' atata ca acestea infacisiesc colóre 'ntunecat-albéstră, ér pre pe-

*) Se impartesiesce cu intréga ortografia a scriitoriului pe catu ajungu semele. —

lilia ei surrid doi trandafiri inchisi, inse fruntea marmoria incungiurată cu crini e cununa a tóte, ca si cand tot ce e fermecatoriu, incantatoriu, amagitoriu, suav, si frumos ar fi imprumutat ceva d'in al seu acestei Nimfe. Aurora alpina a iconit pre genele ei celea mai frumoase rose, sórele a plantat in anima i celea mai ferbinti radie ca se flacare pentru patria si amóre. In fine se a apropiat nóptea serina, si d'in imperiul stelelor alege pre cea mai frumoasa si mai splendida, si fiintia acésta se numesce: „Lilia culmilor“; dupo densa pasiesc Leli cu fecie si frunti arate, si ochi vegitori; inse ce lipsa are ea de acésta? óre nu e Lilia densa? model de virtute si mandria? nu destul se a sfiit ascundiendu-si deliciile? si óre densa e de viná ca se a intemplat preste voia ei?...

Adi e serbátore, serbátoreea a cutárni sânt orientale; romanii carii incungiur valea in urma se impreună la medilocul ei, preotul se 'nnaltia pre o ambouâ — in centrul multimei, si incepe a cuvinta intr'un mod fórte naiv. „Audi-ti coraitul ciórelor? acelea ne profetiesc periclu amenintatoriu! Abia au incetat turburarile Curutilor si a Lobantilor, si éta éro se pregátose inimici varvari a nevali asupra-ne; inse Curutii si Lobantii au fost frati buni-in asseminare cu acestia; pentrucá, mácar ei ne au despoiat de averi, si ne au aprins miserele locuintie: dar totu-si ni au lasat vinétia, si libertatea; locustele ni au predat seminaturele, grádinele si chiar acoperementele caselor: dar totu-si ni au ramas dóe máni cástigátorie de pane; ciuma între celea mai cumplite chinuri a rapit betran, june si báiat: dar ni a ertat tesaurul cel mai pretios, adeca: religiunea; inse turbatul dusman apropiind e decat tóte acestea mai crudele, mai cumplite, si mai spaimantatoriu!“ — —

Cuvintatoriul suspinand pe lung, cauta 'npregiur se vedía: ce impressiune casiuna cuvintele séle; poporul ascépta for astemper continuarea, care a si urmat in est mod: „Fratii mei! bate césul óra cea mai de preurma, si tatarii, carii se numesc capcani se apropiu ca nisce fére selbatece, ca nisce tigri insetati de sange nevinovat; acei pagani fora anima, séu de au anima ea e mai virtósa decat bariera carpatilor; ei ne au cercetat inca pre noi cu cateva vécuri mai-nainte, si asia de erancenii si crudeli au fost: cat de faptele lor celea nesante se au infflorat si poterile dracesci. Ei au sledgerit palmele femeilor, si le au insirat in lantiu si corele,

ca se le tirésca in sclavia sempiterna! — Cu capetele baiatilor nostri se jucau copii tatarilor; si cand se au departat cu jafurile tantalice, tiéra a ramas desiérta, prepadita, ticalósa, arsa, si prefacuta in selbatecia!! Férele nu au joit a hutupi mortatiunile crestínilor ucisi; ei dar nici cu éta data nu vor fi mai de omenia, nu! ci mai de nemica! mai turbati si mai varvari; — dar se vede-ti inca cum si 'or bate joc de icónele celea sante, altare, biblîi si evangeliu! — — crucea ni o vor arde pen la ascia cea mai de pre urma, séu 'si vor face d'in densa códa de secure, cu care se ne taia capetele, cum tai gutul puului; ne vor sfortia între celea mai aspre chinuri ca se ni lapedam legea, Dumnedieu, si se ne 'nchinam idolilor lor celor spurcati; inse de vom face acésta: atunci se se scóle Dumnedieu asupra-ne cu blastem, fulgere si trasnete; se ne 'ngita pamentul de viui, ca pre atari: carii nu ne scim lupta pentru Dumnedieu si patria!“ — —

Un vaiet pròfund si amar intrerupse aci pre Cuvintatoriu; barbatii privesc intunecat, mamele si imbrátisiesc fii, si le sémna frageda frunte cu o sarutare plapanda.

„Adeverat e, dice mai departe cu un graiu mai lin ca grosav, periclu ni a fost menit ceriul, dar el prin acésta numai ne ispitesce ca se vedía: óre avem destul curagiu, si potere a ne lupta pentru lege si tiéra; — dar alui gratia si îndurare e nemarginita, el cu graiul seu atot-poternic póte face ca se nelucésca in data norii furtunosii de a supra-ne, cum nelucesce negura d'in naintea sórelui; — se rogam dar pre toti angerii, si mai ales pre santa Maria, ca se róge pre Atot-poternicul Dumnedieu: se ni dee potere 'n bratie, curagiu in suflet, si binecuvintare in lupta sangerósa. Péra tatarii, ér romanii crediutiosi se repórte triumf, ca prin acésta se ne mántuésca trupul si sufletul de mortea eterna“!!

In data se aude un tropot reped de cãlari, éta vine Povatiuitoriul, care ni e trãmis dela Dumnedieu, urmati ii, si asia ve veti ferici! Toti cu ochi incordati privesc câtrã cavaleri, d'între carii unul era 'nbracat in vestment roman ordínale, ér cel-altru siedé pre un armisariu superb, ornat cu ciucurii aurii; pre mantéa cavalerului, de porfirachindisita cu démant pretios — se inganau radiele sórelui, ca nisce amoresi amágitii de suavitatile adoratelor séle; — genele i sunt delicate, ér in lin-

tea ochilor licuresce un foc griguit de virgini vestali, si o mândria curagiósa; romanii se aduna in pregiurul lui, si'l respektésa ca pre un Rescumperatoriu. Acest bârbat e Stoica. Vice-spanul Maramuresiului; el sta si cu o căutare seriósa incepe a grâi asia: „Voi sunteti stranepotii Dumnediului Romul, si stralucitului Trajan? voi sunteti remasitiile românilor, a căror nume imple de spaima tóta faciã pamentului? vai era de acel-a care se incumeta a vătâma pre român; debé se péra tot acel-a cui dicé românul: „tine minte“! si acum voi tremurati d'in nainté tatarilor?

Mórte lor! — striga multimea — se pérá, se pérá, pen' la cel mai mic!!

Asia e, ei vor peri de voiti! Dar d'in acésta forterétia a naturei nici unu se pote mántui; pentru ca numai dóe cărâri avem, adeca: séu ne vom preda a ne bucati licálosiesce, séu ei vor sangera sub bratiile nostre celea poternice; séu vom dobandi jaf, si mârire pre pament si 'n ceriu, séu ei ne vor sterpi pen' la cel d'in urmă báiat. Raspundeti acum dar'! care cale ve mai place? mórte, séu viuétia; hula, séu marire; român séu tatar?

Mórte tatarilor! — strigã tóte românele, si romanii insuflati de un spirit mai innalt; indrépta-ne asupra-le, si îi vom invetia a curteni si lupta eroicesce!.. —

Nu m'am insielat! voi inca nu v'ati desgenerat; voi ati imbrâtisiét acéa cariera a gloriei: pre care debe se innaintati. Dumnedieu ni ajute, si ne binecuvinte, ca se ne putem lupta voinicesce asupra capcanilor, si eu jur ca ei debe se péra“!.....

Dupo acésta Páriatele i a binecuvintat, si ei inpreunând trei degete, le redica cătrã ceriu, jurand: cá voiesc a mori luptandu-se pentru patria; — Stoica se jura, si dice: „Fratii mei! dulce e viuétia 'n libertate, inse e amara in sclavia; dulce e pentru tíera a mori, amar e 'n sclávia a trái! eu jur! ca in numele atot-potîntelui Dumnedieu v'om invinge; pentru cá dreptatea nu póte altce decât a invinge; la lupta dar români; se serinãm ceriul invelit cu nori, si strânepotii ne vor presêra morméntele cu flori! Dupo acésta se 'ntórce cătrã cavalerul d'in dêrêpt si i dice: „Frate! condu pre acesti eroi in vale la butea cea de vin ca se bee empos (áldomás) pentru sterpirea tatarilor.

Românii intre strigari de bucuria alérgã la bute, si dupo o repetita gustare femeile incep „Dînu nu, si dana na“! Stoica se resbesce la córtea

muiérilor. — Lilia Culmilor! — dice el — si fecióra pasiesce 'n nainte — cu doi trandafiri asia delicati in gene, cât ai cugeta cá sunt d'in sange picurat in albétia laptelui — si o intréba: „voiesci a lua parte la intreprinderea cea mare a mántuirei patriei“? O! de pot fi asia de fericita! eu bucurósa voiu a trái ca liberã in patria mi libera, dar de mórte nici cá me 'nfiór, ci sum gata ori când pentru a ei libertate a trece prin sabia si foc!!

Of! Fiia mea jubita dóra acésta nu o voiesce provedintia!.. Sbóra prin dél si vale pèn' ce vei afla armia tâtara, si déca te vor prinde, strigã: Can! Can! si te vor conduce la densul; inse óre nu te temi?

Dina cu mândria se 'ncotesce pre o stenca lengã catarapta, si 'ncurâgiatã privesce la Stoica, dicând: Domnule! vedi ver o crétia pre frageda mi frunte, care ar tremura sbuciumatã de fricã?

Adeverat! tu esti brava Eroina! inse tu esti si frumósa, si poti usior a fermecare pre Can. Asia e! tu esti frumósa, cât frumsetia singura si pléca genunchii 'n nainteti! dar Canu, hidra — care ne incetat insetésa de sânge crestin — te va întreba: care e cea mai scurtã si mai bunã cale? care e cea mai avutã pregiurime a tiei? dar tu 'l indrépta cătrã noi, si noi 'l vom primi cu cuviintia, cum se cade eroilor.

Intieleg — response Lilia — si dup' acésta a incalecat; respata ti va fi recunoscintia patriei, si o sârutare rudenescã — dice Stoica.

Pre facia Liliei se a reversat o rosiatiã sfiósa, si surridiend d'in budie a suspinat: remâni sânetos! si a despârut ca un fulger resbonãtoriu.

Stoica dupo acésta a cules tóte armele carii se aflau in vecinatati, sape, furci, securi, cóse, seceri, si le a plântat in pământ cu ascutitele 'n sus; apoi a stavilat riul furios la margiunile valei, care strimtorit d'in albia-si afunda, ca un leu rabiãt urlã 'n stenga si 'n drépta, si asia dupo câteva minute valea cea adencã, patria florilor celor mai suave, se a prefãcut intr' o baltã, intr' o mare spumósa; apoi Vice-spanul si a inflat bucinul poternic, si romanii cei ametiti de beutura spirituósa: se au desceptat ca mortii la dioa judetiului, dupo care grabind la luptã, se au bipãrtit: o parte a fost condusã de fratele Vice-spanului pre arépa muntelui drépta, ér el cu armia sea a cuprins arépa cea stenga. — (Va urma.)

М I X Ѽ Л

О тръсъръ дѣн ресвѣла лѣи
Стефан чел Марѣ

къ

Матеѣ Корвин Рецеле Ънгаріеі.

Драмъ ориѣналь дѣн трѣи Акте, композъ де Дука Николаѣ
Істрате. Ан. 1850. Дѣн Іамі.

А К Т Ѽ Л П.

С ч е н а IV.

ІАНШѢ DE ДАРОЦІ, BERENDEL.

Berendel.

Мошпеагѣла а съ моаръ, ачеаста о превѣдѣ.

Дароци.

Де арѣ пері ші Стефан прекъзм пѣдѣждѣшѣмѣ,
С'ацъицѣ одатъ фрате не сказъла Молдовеі.

Berendel.

Мѣ темѣ дѣсѣ де реѣе к'а префера не Петрѣ.

Дароци.

Кѣ Іаншѣ ші къ Ніласкъндѣ аѣ фелѣ ештѣ легатѣ,
Съ нѣ аивѣ дѣнгрѣжѣре къ нѣ вѣ ізъвѣтѣ.

Berendel.

Маі фост'аѣ вре'о ворѣ къ рецеле де міне?

Дароци.

Аѣ фостѣ фѣрѣндоеалъ; къчѣ к'іар рецеле дѣсѣшѣ
Ремасе дѣн вѣміре де планѣла че аі датѣ

Ші тоцѣ шефѣі оштѣрѣі къ кале л'аѣ гѣсѣтѣ,
Дѣнкѣтѣ тѣіне ла зѣзѣ в'омѣ околѣ Сѣчеава,

Ші ваі де Молдовенѣі че не вор ста дѣн кале.

Berendel.

Дар тревѣе пре Стефан съ'ла прѣндемѣ негрешѣтѣ;

Кѣчѣ дакъ ел къ зѣле ш'акъзм ва таі свѣпа,

С'аѣ дѣсѣ проектѣла пострѣ, ка вісѣла се ва штерѣе,

Ші рецеле атъичеа нѣшѣі ва ведеа 'нплатѣте:

Дорѣнда рѣзъвѣрѣіі ші плауѣрѣле лѣі.

Кѣндѣ астѣзѣі тоатъ лѣтеа прѣвеште кътрѣ воі

Креъндѣ к'ал вострѣ реѣе ва штѣ съ педенсѣскѣ

Пе-ачеа че вътезасѣ къ армеле дѣн шѣлѣ,

Съ калче тот Ардеалѣла, съ праде не Секѣі,

Съ сѣарте ла Кіліеа не чеі че-о апѣра,

Съ сѣарте ші не Хроіог къ оштѣле де зѣнѣрѣі,

Съ'шѣ тѣсѣре нѣтереа къпрѣнсѣ де 'нѣнѣфаре

Ънѣ домпѣшор ка дѣжсѣла къ Матіеашѣ Корвѣнѣ.

Дароци.

Сѣнтѣ де прѣсѣсѣ ачесте, къндѣ фѣарте вѣне штѣі,

Кѣ Стефан нѣ маі скапѣ дѣн кърса зѣнде естре.

Berendel.

Арѣ фѣі ші о рѣшѣне, о таре дѣжосѣре

Ші рецелѣі ші воѣ де арѣ нѣтѣ свѣпа

К'о оасте де стрѣжсѣрѣ, кънѣ нѣтѣрѣ фѣарте мікѣ
Дѣнкѣсѣ дѣнтр'о четате, дѣнѣзѣстѣ рѣпатѣ,
Кѣзм штѣцѣі къ е четатеа ачеа де ла Сѣчеава
Слѣвѣтѣ де векіме, де времѣі ші де реъвѣлѣ,
Дѣнсѣтѣ де тѣрѣіе ші лесне де къпрѣнсѣ,
Аѣ нѣ'дѣ адъчѣ амінте къ рецеле орѣ зѣнде:

Дѣн кърте ші дѣн оасте шѣнѣтре стрѣіні адеце,
Съ лѣвѣа къ Стефан аѣ фостѣ аа съѣ васалѣ,

Ші к'ал Молдовеі сказънѣ дѣн аре де ла ел?

Ъігата'і че не зѣсе ші ноѣ ші оштѣреі

Кѣндѣ амѣ трекътѣ Оітѣзѣла дѣн еастѣлалѣтѣ парте,

Кѣ нѣ се ва дѣнгоарче де кътѣ къ Стефан торѣтѣ?

Ші воі тоцѣ ѣенералѣі дѣнатѣ ацѣ жѣратѣ

Съ фѣе дѣнплатѣте дѣнлатѣ са воіцѣ :

Съ моарѣ Стефан Водѣ.

Дароци. Еі вѣне, гѣндешѣі оаре,

Кѣ нѣ се дѣнплатѣште аа пострѣ жѣрѣтѣнѣтѣ?

(Ънѣ пакѣ зѣратѣ де зѣнѣ торѣерѣі.)

Пажѣла.

Мѣрѣреа са в'аштеапѣтѣ ла сѣатѣ не амѣндоі!

Дароци.

Ші че зѣреазѣ оаре ка сѣатѣла съ лѣкѣрезе?

Пажѣла.

Ачеастѣ дѣнтрѣваре, дѣнтрѣче ѣенерале

Де сѣера тѣрѣінітѣ а зѣвѣ сімпла пакѣ.

Еѣ нѣ штѣі а вѣ спѣне де кътѣ къ есте сѣатѣ.

Berendel.

Се веде къ Шолтѣзѣла аѣ спѣсѣ тотѣ адеъвѣрѣла?

Пажѣла.

Шолтѣзѣла дѣн прѣтивѣ аѣ тѣнѣеатѣ пре реѣе,

Дѣнкѣтѣ с'аѣ датѣ порѣнкѣ съ фѣе оторѣжѣтѣ,

Кѣ амѣндоі непоцѣі дѣн онѣі тѣтѣрор.

Berendel.

О прѣвѣдеатѣ ачеаста, шѣмѣі паре фѣарте вѣне,

Кѣчѣ мерѣга фѣреште оврѣзѣнкѣла съ неарѣ.

Акъзм прѣченѣ ші сѣатѣла ла че е конвокатѣ.

Дароци.

Се веде къ вр'о весте с'аѣ прѣнсѣ де зѣндеа?

Berendel.

Ба нѣ кредѣ, дар Шолтѣзѣла прѣн ворѣе дѣндрѣзѣнѣе

Аѣ нѣсѣ ла дѣндоеалѣ пре реѣе де ізъндѣ,

Ші вреа съ консѣлѣтезе къ ѣенералѣі сеі.

Дароци.

Съ мерѣетѣ дар дѣн гравѣ съ нѣ вѣітѣ аштепѣацѣі.

Berendel.

Хайдецѣі! нѣ зѣта дѣсѣ, къ Петрѣ тревѣеште

Гонѣтѣ де лѣнгѣ реѣе к'о оарѣ маі пѣнте,

Ка нѣ кътва дѣн зѣтѣ съ фѣе преа тѣрѣзіс.

Дароци.

Мѣ штѣі къ еѣ ла кърте тѣ вѣкърѣ де фаворѣ,

Къ рецелe т'аскълът маї мълтѣ де кълѣ не алдїи;

Длжкѣтѣ пої дппревнъ знїцї къ Нїклас Банѳї,
Пѣтемѣ префаче тоате аша прекѣт воїтѣ,
Ш'апої, рецелe п'аре не алтѣл кредїнчїосѣ
Де падїеа ромѣнъ сѣ'л пѣїе домнѣ Молдовеї,
Къчї дїн стрейнї не сказнѣ нѣ потѣ ка сѣ се зрче.
Нѣ'ї сѣферѣ Молдовенї ачештї амвїдїошї,
Націоналітатеа о цїнѣ ка леѣеа лор.
Шї рецелe преведе къ пѣпъ кѣндѣ Молдова,
Шї цара Ромѣнеаскъ знїге дппревнъ
Н'арѣ фї свѣѣ аскѣлтареа коронеї знгзрештї,
Нѣ поате-авеа кредїнцъ нїчї дп Трансїлваненї;
Пентрѣ къ тотѣ деавна еї аѣ дп прїнцїпате
Фнѣ спрїжїнѣ, о пѣдежде, матерїї де вїсаре
Къ потѣ сѣ се знїаскъ дп вїїгорѣ кѣндѣ
Сѣ сѣрне кїар реїеа, фереаскъ Дѣтнезѣ!
Де-ачеа сѣ фїї сїгзрѣ къ ештї Домнѣ Молдовеї.

Б е р е н д е л.

Лѣкращї мї дппревнъ вомѣ дпгзрцї фолосѣл.

С ч е н а V.

MIXEL, DINGA.

(О чеатъ де пѣїешї се зреште дп дпгзнерїккѣ зїїдїї, can-
tingele dormiteazъ.)

Мїхъл. Опрїдївї аїче дп зїїца ачeаста.
Пѣзїцї дпсѣ тѣчере, сѣ нѣ вѣ сїмтѣ нїме,
Шї пѣмаї кѣндѣ стрїгареа дп корнѣ вецї азїї,
Сѣ дацї пѣвал'ндатѣ:

Dinga. Дпчетѣ сѣ пайнтѣмѣ.

Мїхъл.

Кѣндѣ ашѣ пѣтеа сѣ афлѣ прїзонѣл знде есте,
Знде се цїнѣ Пѣргарїї, Шолтзѣл мї Глїгорча
Шї знде есте прїнсъ Вїкторїеа акѣм?

Dinga.

Се vede парк'н пїацѣ лѣчїндѣ заре де фокѣ.

Мїхъл.

Аша, коло врѣжтамїї дп лїнїште вїсѣзѣ.

Dinga.

Аша сѣ'ї афлѣ тоартеа акѣфзндацї дп сомнѣ.

Мїхъл.

Дар че згмотѣ с'азде маї дпколо дп фзндѣ?

Dinga. Катанеле сѣ'нватѣ ка шї дп цара лор.

Мїхъл. Бедїеа лор ажтѣ ла плауврїле поастре,
Прекѣт не-аскѣнде поаптеа де стрейнї шї саптїнеде;
Къчї алт фелїѣ се'ндѣлеце къ п'амѣ фї извѣтїѣ,
Сѣ кзрѣдїмѣ стрейжерїї, кѣдї амѣ дптїмпнїатѣ
Шї фѣрѣ сѣ не сѣмтѣ аїче се стрѣватемѣ.

Dinga. Норокѣл не ацїзтѣ аморїѣл те'пгзреште,
Къчї алт фелїѣ де ровїе п'аї фї пѣтѣтѣ сѣпна,
Н'аї фї пѣтѣтѣ дпвїнѣ врѣжтамїї фзрїошї.

Мїхъл.

К'о зї маї дпайнте, Пѣргарїї мї Шолтзѣл
Nsmindѣмѣ де менешѣ, м'аѣ осждїтѣ ла темнїцї.
Авеаѣ дпсѣ резоане дп хотѣрѣреа лор.
Кзпоскѣ къ аѣ фостѣ дреаптѣ мї 'пвечї еѣ нѣ кѣртеск.
Дар еа рѣшї амар вїне кѣндѣ сѣферї о ловїре
Шї кѣндѣ ачeа ловїре те ватѣмѣ ла чїнсте,
Д'адѣче дпцосїре, те мѣшкѣ къ деспредѣ,
Де фадѣ къ фїїнца че о їзвештї къ фокѣ....
Де-ачеа нѣ потѣ креде маї мълтѣ сѣ тѣ їзвѣскѣ,
Вїкторїеа дїн сѣлетѣ кѣ-ачеаашї тїпередѣ,
Къ тотѣ ачeа кѣлѣзрѣ, кѣт'отѣ ачeл аморѣ,
Къ тотѣ ачeа сїмцїре прекѣт о шгїѣ к'аѣ фостѣ,
Де кѣндѣ еа азїїсѣ осжднѣ теа ростїгѣ,
Де кѣндѣ дпмї пѣсѣ пата къ сѣнтѣ повоарѣ'н царѣ,
Къ кїар нїчї о їзвѣндѣ свѣѣ стeагзрї п'ам фѣкѣтѣ.
Вїкторїеа тѣ креде де знѣ мїшѣлѣ фрїкосѣ,
Шї сїгзрѣ къ нѣ поате маї мълтѣ сѣ тѣ їзвѣскѣ,
Длжкѣтѣ нѣ воїѣ да проѣе къ мерїтезѣ де дѣнса,
Шї фокѣл вѣрѣвцїеї къ арде 'н пептѣл теѣ.

Dinga.

Аѣ доар сокодї тѣ фрате къ еа п'аѣ азїїтѣ,
Бравзра ч'аї фѣкѣт'о кѣнд те-аѣ кзпрїнѣ врѣштамїї,
Кѣндѣ аї респїнѣсѣ къ врацѣл пѣретеле де знгзрї
Шї аї сѣпнатѣ де-аїче, лѣсжднѣ дп зрѣмѣ мордї?

Мїхъл. De znde се азѣ?

Dinga. Фїї сїгзрѣ к'аѣ афлатѣ.

Мїхъл.

Дар п'аѣ авѣт де знде, къчї сїгзр пѣмаї сїгзр
Ла тзрн сѣнат дп клопот кѣнд пѣвѣлїа врѣжтамїї,
Ка знѣ потонѣ асѣпр'мї апрїншї мї фзрїонї....
Ш'апої еа кїар сѣ шгїе, че'мї поате ацїзта,
Кѣндѣ еа шї тоцї аї поштрїї се афлѣ дп ровїе?

Dinga.

Кзрѣнд ацїзпце Стефан мї Хатманѣл чел Марѣ.
Кзрѣнд шї'н кзрѣнд фoарте къ тоцї словозї вор фї.

Мїхъл.

Де амѣ сѣпна не-ачеїа кѣдї сѣнтѣ аїче прїншї,
Атзпчї фѣрѣ'ндоеал маї почѣ аве пѣдежде,
Маї потѣ дпдрѣзнї їарѣ ла фїїка лѣї Глїгорча;
Алмїнтреле зѣдарнїчї орї каре мѣжгїерї,
Къчї вечнїк пентрѣ дѣнса аш фї зп ом кѣзѣт.

Dinga.

Аштентѣ къ пѣрѣвдаре пре Стефан сѣ социаскъ,
С'азѣдѣ вѣчїзтѣла пострѣ къ їарѣш, маї респнѣ.

Мїхъл. Зѣрескѣ лѣмпн'мї паре.

Dinga. Сѣнтѣ знгзрї пегрешїтѣ.

Мїхъл.

Сѣ не аскѣндемѣ фрате мї сѣ'ї пѣндїмѣ че факѣ.

С ч е п а VI.

НИКЛАС БАНОФИ, ІАНШІШ ДЕ ДАРОЦИ, БЕРЕНДЕЛ, СТЕФАН
БАТОРИ, ШОЛТЪЗЪЛ, ПАЧІНІЧІ, ТОРЧЕРІ.

(Дн заїді се івескѣ prisonierii, cantinеледе ренетеазъ пароза.)

Стефан Баторі.

Гѣштете помнеце ка съ дитиніні тоартеа.

Нъ мериді съ гъштї міла пѣтерпикълѣ реце,

Не каре тот деазна пѣстрезь'а Дѣмнезеѣ!

Тоцї.

Пѣстрезь'а Дѣмнезеѣ! пѣстрезь'а дар дѣвечї!

Баторі.

Осташї дн рѣдѣеалъ апропїедї аїче,

Не тоцї prisonierii съ вазъ чеї аштеаптъ.

Шолтѣзъл.

Пѣринге-атот пѣтерпик че тѣлте лѣтї домнештї,

Ш'а дѣрилор зрїтї о кївзвештї де свс.

Шї каре Домнїї поштрї дї дитѣренїтї дн лѣпте,

Шї фачї съ фїе Стефан дн тїмпѣла де зкъта,

Ветеазъл чел маї маре де не ачест пѣтѣит;

Ажъгь'а Доамне асгъзї! зївренїте'а Доамне тѣ!

Съ скапе їаршї дара, се скапе їар крештїнїї.

Prisonierii (фѣкълдзшї крѣче).

Ажъгь, Доамне-ажъгь!

Дароцї. Ачештїеа тоцї пѣаръ.

Съ аскъдїт дитѣршїшї а армелор тїш.

Никлас Банофї.

Се не депрїндем врагъла а къръдї ромѣнїї.

Баторі.

Пѣререа теа ам свс'о шї воъ шї ла реце,

Къ тревзї ка съ пїаръ ачештїеа къ тоцї;

Къчї п'авем тревзїндѣ де-ѣн пѣтѣр де мїшеї

Невреднїчї съ роѣаскѣ, с'авем фолос дїн еї.

Никлас Банофї.

Пѣрїнтеле епископ Іоан де ла Фїнф-кїрхен,

Къ кѣгъ елоквѣндѣ аѣ доведїт къ тревзї

Ѣчїшї prisonierii, ка ерїтїчї че свїт.

Баторі,

Ачест Епископ фоарте, е фоарте лѣтїнат.

Дн ел vede орї чїне торал Евангелеск.

Дароцї.

Се командѣт семпалѣла шї съпцеле съ къргъ.

Баторі.

Пѣкат къ не скѣпасе дїн тѣна поастръ кїар

Ачел тѣлар ч'аколо с'аѣ апѣрат ла тѣрп!

Никлас Банофї.

Шї знде поате оаре, съ афле ел скѣпаре?

Дароцї.

Фїреште къ орї знде а поастръ рѣсѣзпаре,

Дл ва афла не дѣлсѣл кърѣнд сеаѣ маї тѣрзїѣ;

Къчї нѣ поате съ скапе орї каре дндръзпѣд,

Къ артеле дн тѣнѣ съ'апотрївеште позъ,

Фѣкълд ловїрї де тоарте дн дреапта шї дн сгѣнга.

Никлас Банофї.

Шї маї алес к'ачела де фрїкѣ вѣштѣїт,

Аз кѣзтат съ фѣгъ рѣнїнд атѣда ишї.

С ч е п а VII.

НИКЛАС БАНОФИ, ІАНШІШ ДЕ ДАРОЦИ, БЕРЕНДЕЛ, СТЕФАН
БАТОРИ, ШОЛТЪЗЪЛ, МІХЪЛ, ДІНФА, ОСТАШІ, ТОРЧЕРІ,
PRISONIERII.

Prisonierii. О черїѣ! Мїхъл аїче?

Вїкторїеа. О скѣмпѣла теѣ ївїте!

Ш'аї кѣтезат атѣта съ те еснїї ла тоарте?

Мїхъл.

О! Домнї! че пред днї чередї не-ачештї prisonierii?

Дароцї.

Дар стрѣжиле де-афаръ кѣт в'аѣ лѣсар аїчеа?

Мїхъл.

Ле-ам свс лор де солиеа кѣ каре пої венїрѣт.

(Маї пѣздї-дл окїеск.)

Никлас Банофї.

Въ дѣт prisonierii дн скїмѣ не Стефан Водъ.

Мїхъл.

Къ глзта асгъ проасгъ не фачедї а гѣндї,

Къ кїар кѣ-ал вострѣ реце съ каде съ ворѣт.

(О шоптъ дитре зпѣрї.)

Дароцї.

Аша! тѣ ештї жѣпѣне каре-аї скѣпат къ фѣга,

Рѣнїнд воїнїчї де-аї поштрї кѣ ловїтѣрї де тоарте?

Днї свїт даторїѣ кѣ сїнгѣр аїче те-аї диторс,

Шї не-аї скѣтїт де мїзка де-а те тот кѣзта.

Осташї днкѣнїїсѣрацї'а!

Мїхъл. Нічї зпѣл пѣ'ндрѣзпѣаскѣ!

Дароцї.

В'ам порончїт одатъ, че стадї ла дндоїелъ?

(Осташї се апропїе, Мїхъл трѣмѣндѣ дн корп, пѣзїешї се аратъ
дн пїагъ.)

Банофї. Трѣдаре! хѣї! ла арте!

Мїхъл. Опрїдївѣ пѣдїн,

Ної п'ам венїт съ батем нічї зп резѣел кѣ вої.

Въ черем съ не дѣчедї анерѣда ла реце.

Баторі. Фїреште се'ндѣлѣце къ п'аѣ венїт аїче

Съ черче, съ се лѣпте вре о кѣдїна пѣвѣнї,

Съшї факъ кїар еї сѣнѣгѣрї сѣѣршїт непорочїт.

Дароцї.

Лѣсацї артеле даръ шї вом ворѣ дн зрѣтѣ.

Мїхъл.

Ної ам крѣзѣт къ'н сїнѣл зпѣї ошгїрї ветезе,

Пѣтем съ фїт къ арте пѣдїнї прекѣт сънтем;

Шї фѣрѣ вѣзѣеле, фѣрѣ с'аведї прѣпѣс,

Съ не токмїт къ чїнсте де предѣла чене'дї чере.

Dinga.

Сеаѣ дакъ нѣ се еартъ съ поарте нѣме арте,
Аѣ тревѣит стрѣжѣрїи съ не фї спѣс не лок
Кънд ам интрат айче.

Мѣхъл. Е дѣжосїре-акѣт
Съ в'арѣтадї къ фрїкъ, шї пої еарѣшї таї вїне
Воїт съ не дѣтоарчет, сеаѣ не жѣртфїт къ тодїї,
Дар артеле нѣ дѣт.

Плѣіе шїї. О! артеле нѣ дѣт!

Глїгорча.

Вїтеаз ештї тѣ копїле шї нї таре кѣраж.
Дѣтокмаї кѣт одагѣ, де тѣлт, де тѣлт де-атѣлчеа
Авеам шї еѣ кѣражѣл съ'пѣрѣнт орї че прїмеждїї.
(С'аѣд ресѣпете де възїзме шї трѣмѣдїї.)

Ценералїї. Че дѣсѣтнеазъ оаре?

Мѣхъл. Аї поштрїї аѣ аѣїзѣс.

Бїедї! въ пѣнедї пѣндѣ вѣтрѣнїї с'апѣрацї,
Фетеїме шї прѣнчїї съї скоатем де айче,
Кѣчї тѣрѣл ва се арѣл къ зпѣрї дѣпрѣзѣл.

(Ресѣпетеде възїтмелор се апроїе.)

Вїкторїеа.

Ведедї грѣтѣзї де арте, хайдедї съ ле 'мѣрѣдїт,
Съ фачет съ кѣпоаскъ вѣрѣташїї къ ла пої,
Фетеїме се лѣнтъ дѣтокмаї ка вѣрѣвацї.

(Прїзонїерїї пѣвѣлеск ла арте.)

Ценералїї.

Трѣдаре не-азїтѣ! сѣрїдї воїнчїї ла арте!

(Он пѣж кѣларе се аратъ дѣ пѣацѣ.)

Пажъл.

Ла рецеле къ тодїї, кѣчї Стефан не-аѣ кѣлкат!

(Де прїн тоате зїгеле пѣвѣлеск Молдовенїї къ факї апрїнсе,
лѣта се дѣнчїе! дѣгрїї се ретраг къ дѣчетѣл де не пѣацѣ,
Счена се дешѣртъ рѣтѣлѣнд пѣмаї кадавре. С'аѣд дѣ депѣртаре
рѣсѣпетеде възїтмелор шї стрїгрїе лѣнташїлор. Маї тѣрѣїѣ се
рѣдїкъ о пердеа; дѣпѣндѣл сченѣ Стефан, Шѣндреа шї алте кѣ-
нїтенї Молдовене се вѣд кѣлѣрї дѣ мїзлукѣл лѣптеї, тѣрѣл
Баїеа арде дїн тоате пѣрїе.)

Стрїгаре Ценералѣ.

Трѣсаскъ Стефан Водѣ, сѣнтѣм вїрѣторї!

(Дѣреазъ Акт. III. логодна.)

КѣТРЕ РОМѣНї.

Ромѣнї, прївїдї ла стѣза прїн нѣрї че не склїпеште,

Прївїдї с'афлацї аскѣнѣл ал вострѣ вїїторїѣ,

Шї дакъ проведїнца дѣ сѣнѣї не пѣтреште

Он че маї фаворанер, зп черїл лѣмїнѣторїѣ;

Шї дакъ 'н картеа фїреї аѣлѣт, къ пої ромѣнї

Нѣ сѣнтѣм чеї дїн зрїтѣ, нѣ сѣнтѣм рѣл погацї

Нѣ стацї фѣрѣ де сѣлет! вредї дѣрѣ ка стрїнїї

Съ лѣкре 'н агрѣл вострѣ, с'аведї че съ тѣжкѣдї!

Аѣ дѣрѣ вредї пѣтѣнтѣл съ'шї факѣ къ вої мїлѣ

Съ деа че тревѣеште, фѣр' а фї кѣлгїват? —

Стрїнїї агрѣл вострѣ лѣалвор фѣрѣ сїлѣ,

Лѣкѣралвор пентрѣ сїне, де вої фїнд лѣсат;

Шї мїка грѣдїнїорѣ лѣрѣдївор пентрѣ сїне

Ш'а нѣстрѣ флорї продѣсе вор стѣлѣ, вор стрїка.

Аша не ва фї сѣртѣа, де нѣ кѣзѣтѣм ла фїне,

Де нѣ лѣкрѣт акѣта, — к' апої нѣ вом пѣтеа.

Кѣзѣтадї ла чеї чѣ асѣдѣ шї дартѣ а са пѣтере,

Ка 'н старе маї фѣрїче съ вїпѣ фѣрацїї лор;

Дѣтїндеїме тѣна съ фїт де о пѣрере;

О сѣрте не апасѣ, дечї тодїї с'авет зп дор!

О воаче съ ресѣне, зп сїмѣ съ не 'нѣлѣаскъ,

Шї прїп пѣтерї зпїте ажѣнѣѣом че дорїт;

Кѣ воачѣа зпѣї попѣл е соаре кїар зѣаскъ,

Дїн черїл е дат шї тронѣл ла каре не'нѣлѣзїт.

Он поет дїн Бѣнат. (1849.)

ЖОїЕ шї МОДЕСТїЕА.

Ла талантѣле modeste.

Кънд Зеѣл чел Маре ал Мїтологїеї

Кѣ вїртѣдї не оамѣнї вої аї дота,

Бїтѣ, дїн грѣшалѣ, съ деа Modestїеї

Локѣл чел де фѣрїте че дѣ мерїта.

Бїата Modestїе дѣтр'зп колѣ офта:

Се роаѣе не Жоїе еа нѣ кѣтеза.

Жоїе о зѣреште, шїї ворпї аша:

— Дар тѣ, Modestїе, фата теа фѣрѣтоаскъ,

Дѣ нѣ колѣ департе де че стаї ретрасѣ?

Вїно лѣогѣ мїне; еѣ нѣ тѣ ам зїгат.

Дѣтр'адїне ла зрѣтѣ де тодїї тѣ ам лѣсат,

Ка сѣдї даѣ еѣ дїе зп пост дѣсетнат."

Апої къ тодїї Зеїї де фад'а стрїгат:

„Дѣлче Modestїе, фїїка теа тѣ ештї:

Грацїїле талле сѣнт грацїї черештї!

Мїсїа та фїе съ 'пѣрѣтѣсѣдезї

Вїртѣдїле тоате че не Трон ле везї.

Орї-каре Вїртѣте фѣрѣ Modestїе

Перде ал еї лѣстрѣ, кът де Маре фїе.

Вїртѣтеа modestѣ фї-ва респектатѣ,

Шї аплѣздатѣ, шї дѣкѣлѣнатѣ.

Пасѣ, Modestїе; знде веї кѣлка,

Стїма шї Аморѣл те вор пречѣда."

1850. С....